वपुर्वपुष्मन् वद कीदृशं भवेत् Saund. 9.26; क्रमेणाद्भिः शुद्धं कनकमिह पांसुव्यवहितम् Saund. 15.68; स्नानम् ... कुर्यात् ... अद्भिश्च गायत्र्यभिमन्त्रिताभिः SuśruS. vi.28.9; शीताभिरद्भिः प्रक्षाल्य भोजयेत् प्रति भोजनम् BhelaS. 2.20 (1.4); आत्मप्रोक्षणमेवाद्भिः कर्तव्यं तु यथाक्रमम् NāṭyaŚā. 5.83; आपो वा अमृतं यवाः। सर्वं पुनीत मे पापम् ViṣṇuSm. 48.18; शुना घ्रातावलीढस्य ... अद्भिः प्रक्षालनं प्रोक्तम् ParāSm. 5.6; श्रोत्रस्पर्शस्य शुद्धिहेतुत्वम् ... उपपादयति ... अग्निरापश्च वेदाश्च ... विप्रस्य श्रोत्रे तिष्ठन्ति ParāSm. 12.21; अद्भिः प्रक्षालितो मणिः कस्मै प्रदीयताम् Vikramo. 5.6 (2); नैवापः शुद्धिकारणम्। यस्मिन्ननुदिते तस्मै नमो देवाय भास्वते ViṣṇuP. iii.5.22; अद्भिरेव शुचिर्भवेत् PāśSū. 121.9; Mitā. 7.12 (*on* 1.17); तुलाग्न्यापो विषं कोशो दिव्यानीह विशुद्धये YājñaSm. 2.95; गोमयेनाद्भिश्च .. स्थण्डिलमुपलिप्य KāśyaS. 57B.1; दधावाद्भिस्ततश्चक्षुः सुग्रीवस्य विभीषणः Bhaṭṭi. 14.50; अघौघविध्वंसविधौ पटीयसीः ... हरिरग्रहीदपः ŚiśuVa. 1.18; अद्भिः पवित्रीकृतहस्तपद्मः प्रदर्शयामास स दर्पणादीन् VarāṅgaC.23.69; अन्ने ... मक्षिकाकेशदूषिते। तदुद्धृत्य स्पृशेच्चापः LaHārīSm. 37; अद्भिर्मृद्भिश्च योजयेत्। लेपगन्धापहं शौचम् AṣṭāSaṁ. i.7.13 (1.3); LaghvāśvaSm. 1.9; व्याधिदोषर्तुयोग्याभिरद्भिः प्रक्षालयेत्तदा AṣṭāSaṁ. i.165.9 (1.32); ParaS. 3.66; 3.72; 5.23; 9.5; BālaKrī. i.37.25 (*on* 1.17); ViṣṇuDhaP. ii.88.6; पादावनेजनीरापो धारयन् शिरसा नृप BhāgP. x.48.15; मृन्मयालाबुपात्राणि यतीनां च विनिर्दिशेत्। तेषां संमार्जनाच्छुद्धिरद्भिश्चैव प्रकीर्तिता ŚaṅkhaSm. 7.5; भस्माद्भिश्च कांस्यानां शुद्धिः VāmaP. 14.70; VīraMi. 263.9 (*on* 1.190); स्वयं मेध्या आपो वह्नितप्ता विशेषतः NītiVā. 27.46; यदेवागमशुद्धं स्याद् अद्भिः शोध्यं तदेव हि YaśasCam. ii.281.18; पुनन्तु ... आपो युष्मान्मधुच्युतः SamarāSū. 35.20; दर्भासनदानं च ब्राह्मणहस्ते अप आसिच्य कार्यम् SmṛtiCan. v.282.10; पात्राणि .. अद्भिः प्रक्षाल्य ... प्रोक्ष्योत्ताने कुर्यात् CaturCin. iii (1). 1240.5; अद्भिः ... मलानामपकर्षणम् ... बहिःशौचम् MahNirvāT. 8.71; निराहारः ... तथैव चाप्सु रात्रिं नीत्वा ... सर्वपापान्मुक्तो भवति DīpKa. 107.9 (*on* 3.312); कुरुष्व सुरभीरपस्त्वमिह राम संशोधिता CaitaCa. 16.21; गन्धलेपापकर्षणं पूर्वमद्भिः VīraMi. (Āhnika.) 48.11; शीतोष्णाभिरद्भिः अबर्थं कुर्वाणोऽक्षण्वन्कुशलीकुरु VīraMi. (Saṁskāra.) 560.13; शेषमद्भिः प्रप्लाव्य VīraMi. (Saṁskāra.) 904.1; स्नातव्यम् ... अप्सु Jīvān. 189.3; **1Fii** water as an auspicious, benevolent or propitious object आपो भद्राः AV. iii.13.5; शं त आपः शिवा आपोऽयक्ष्मंकरणीरापः AV. xix.2.5; AV. (P.) iv.40.7; लोकेऽस्मिन् मङ्गलान्यष्टौ ब्राह्मणो गौर्हुताशनः। पुष्पस्रक्सर्पिरादित्य आपो राजा तथाष्टमः BhāvPra. (Bhā.) 5.106; **1Fiii** water as pure or purified object अरिप्रा आपः AV. x.5.24; xvi.1.10; शुद्धा न आपस्तन्वे क्षरन्तु AV. xii.1.30; येन ... आपः पूताः ... [तेन सहस्रधारेण पवमानः पुनातु माम्] AV. (P.) ix.23.3; 19; x.9.9; आपो देवीः शुद्धायुवः शुद्धा यूयं देवाँ ऊढ्वम् TaiS. I.iii.8.2; दैवीरापः शुद्धा यूयं देवान् युयुध्वम् MaiS. i.2.16 (i.26.6); KāṭhS. 3.6 (i.25.16); KapiKaS. 2.13 (22.3); देवीरापः शुद्धा वोढ्वम् VājaS. 6.13; VājaS. (K.) 6.3; पवित्रं वा आपः ŚatBr. I.i.1.1; अथ मेध्याभिरेवाद्भिः प्रोक्षति ŚatBr. I. i.3.5; आपः पवित्रं भूमिगताः गोतृप्तिर्यासु जायते BaudhDS. i.5.57; आपः पुण्याः पवित्राश्च प्रपद्ये शरणं तथाः ŚaṅkhaSm. 9.6; आपः पूता भवन्त्येताः SaurP. 44.45; [पवित्रः ... अप्सु Vaija. 261.58; शुद्धम् ...अप्स्वपि Vaija. 274.18; शुन्ध्यवोऽप्सु NānārthāSaṁ. i.162.1402]; **1Gi** water as *dāsapatnī* दासपत्नीरहिगोपा अतिष्ठन्निरुद्धा आपः ṚV. i.32.11; AV. (P.) xiii.6.11; विश्वा अपो अजयद्दासपत्नीः ṚV. v.30.5 (Sāy. सर्वाण्युदकानि इन्द्रः अजयत् वशीचक्रे ... दासपत्नीः। दासो वृत्रः पतिः पालयिता यासामपां ताः); त्वमपो अजयो दासपत्नीः ṚV. viii.96.18; **1Gii** water personified आपश्च मित्रं धिषणा च साधन् ṚV. i.96.1; अपां तोकस्य तनयस्य जेषे ṚV. i.100.11; आपश्चन प्र मिनन्ति व्रतं वाम् ṚV. ii.24.12; ii.38.2; इमं नरः पर्वतास्तुभ्यमापः समिन्द्र गोभिर्मधुमन्तमक्रन् ṚV. iii.35.8; अपामसि स्वसा लाक्षे AV. v.5.7; v.28.6; यन्मे अक्ष्योरादिद्योत ...। आपस्तत्सर्वं निष्करन्भिषजां सुभिषक्तमाः AV. vi.24.2; यस्य व्रत उपतिष्ठन्त आपः AV. vii.40.1; तमापो बिभ्रतीर्मणिं सदा धावन्त्यक्षिताः AV. x.6.14; x.7.6; आपस्सर्वा वशे मम AV. (P.) i.40.3; मान्दा वशा इत्येतानि वा अपां नामधेयानि KāṭhS. 11.10 (i.157.2); इममपां संगमे सूर्यस्य शिशुं न विप्रा मतिभी रिहन्ति VājaS. 7.16; VājaS. (K.) 7.1; योषा वाऽआपः ŚatBr. I.i.1.18; ŚatBr. (K.) II.i.1.13; ŚatBr. I.i.1.20; अस्ति वाऽअग्नेश्चापां च विभ्रातृव्यमिव ŚatBr. I.i.1.21; ŚatBr. (K.) II.i.1.14; आपो वै देवानां पत्न्य आसन् JaimiBr. 3.118; आपः ... धर्मश्च जानाति नरस्य वृत्तम् MahāBhā. i.68.29; Hitopa. 2.100; SaraKaṇṭhā. 488.21; SūktiRa. 9.14; अपां यदि त्वक् शिथिला च्युता स्यात्फणिनामिव Kāvyālaṅ. (Bh.) 2.83; पृथिवी वायुराकाशमापो ज्योतिस्तथैव च ... त्वामभिषिञ्चन्तु ViṣṇuDhaP. ii.22.118; अप्सु तिष्ठति (विभुः) नैवापस्तं विदुः परमेश्वरम् SaurP. 2.44; अपामपारस्ते मातर्जयति महिमा GaṅgāL. 16; **1Giii** water as *vṛṣapatnī* वृषपत्नीरपो जया दिवेदिवे ṚV. viii.15.6 (Sāy. वृषपत्नीः वृषा वर्षिता पर्जन्यः पतिर्यासां तादृशीः अपः); SV. II.ii (2).18.3; SV. (Jai.) iii.20.16; **1Giv** water as food-eater वरुणो राजा भूत्वानुव्यचलदपोऽन्नादीः कृत्वा। अद्भिरन्नादीभिरन्नमत्ति य एवं वेद AV. xv.14.3; **1Gv** water as cattle or cow आपः खलु वै पशवः MaiS. iii.8.4 (iii.98.1); पशवो वा एते यदापः AitBr. 2.2 (38); आपो वाव धेनवः AitĀ. I. iii.5.8; [गौः ... अप्सु AnekāTi. 1.14]; **1Gvi** water as *apsaras* or source of *apsaras* तस्यापो अप्सरस ऊर्जो नाम VājaS. 18.41; VājaS. (K.) 20.2; अप्सराश्च सुवर्चसः। अप्सु निर्मथनादेव रसात्तस्माद्वरस्त्रियः। उत्पेतुः ... तस्मादप्सरसोऽभवन् Rāmā. i.44.18; सरसास्वप्सु जातत्वात्ताः स्वर्गेऽप्सरसः श्रुताः RāmāMañ. 23.21; **1Gvii** water as manes or forefathers आपः पितृगणास्तथा MahāBhā. i.7.8; **1Gviii** water as offsprings of *nara* आपो नारा इति प्रोक्ताः MahāBhā. iii.187.3; ManuSm. 1.10; ViṣṇuP. i.4.6; MārkP. 4.43; 47.5; AhirbuS. 52.55; AgniP. 17.7; NaraP. 3.14; LiṅgaP. i.70.119; NānārthāSaṁ. i.101.683; AnuVyā. 4B. 2 (*on* 1.1); NyāySu. (Ja.) 94A.6 (*on* i.1.1); **1Gix** (Jain.) water as a type of being पृथिव्यप्तेजोवायुवनस्पतयः स्थावराः SarvaDaSaṁ. 3.238; **1Hi** water as source of nourishment त्वम् ... इषमापो न पीपयः ṚV. i.63.8 (Sāy. आपो न यथा अपो वृष्ट्युदकानि भूम्यां वर्षणेन प्रवर्धयसि तद्वत्); वर्धन्तीमापः ṚV. i.65.4; शुचिरपः सूयवसा अदब्ध उप क्षेति ṚV. ii.27.13; अपः सिषासन् ... सं चिक्रदः (सोम) ṚV. ix.90.4; अपामुत प्रशस्तिभिरश्वा भवथ वाजिनः AV. i.4.4 (Sāy. अपाम् उदीरितप्रभावोपेतानाम्); वाश्रा आपः पृथिवीं तर्पयन्तु AV. iv.15.1; AV. (P.) v.7.1; ता ओदनं दंपतिभ्याम् ... आपः शिक्षन्तीः पचता सुनाथाः AV. xii.3.27; पुत्रं पौत्रमभितर्पयन्तीरापो मधुमतीरिमाः AV. xviii.4.39; सं मा सिञ्चन्त्वापः AV. (P.) vi.18.9; आप उन्दन्तु जीवसे TaiS. I.ii.1.1; MantrBr. i.6.3; अद्भिः संसिक्तमूलानां तरूणां पल्लवादयः। वर्धन्ते BhāvPra. (Bhā.)5.76; **1Hii** water as drink or used for drinking purpose प्रजावतीः सूयवसं रिशन्तीः शुद्धा अपः सुप्रपाणे पिबन्तीः। मा वः स्तेन ईशत ṚV. vi.28.7 (Sāy. तटाकादौ ... उदकानि); AV. iv.21.7; vii.75.1; MaiS. iv.1.1 (iv.2.3); यूथेवाप्सु समीजमान ऊती ṚV. vi.29.5 (Sāy. उदकेषु गवां यूथानीव यथा गोपालः अपः पाययन्नद्भिः तर्पयति तद्वत्); शं नो देवीरभिष्टय आपो भवन्तु पीतये ṚV. x.9.4; SV. (Jai.) iv.28.10; AV. i.6.1; VājaS. (K.) 36.1; अपां मा पाने यतमो ददम्भ क्रव्याद्यातूनां शयने शयानम् AV. v.29.8; अपोऽश्नाति TaiS. I.vi.7.4; पिबैता अपः VājaS. 23.17; VājaS. (K.) 25.4; आरण्यायोपवत्स्यन्नपोऽश्नाति न वा ĀpaŚS. iv.3.11; आहिताग्निव्रतानि। ... अन्तर्नाव्यपां नाश्नीयात् ĀpaŚS. v.25.8; आपस्तु न परिचक्षीतेमा भोजनीया इमा अभोजनीया इति ĀpaŚS. ix.3.12; ix.3.13; पुरस्तादपः पीत्वा पश्चान्नेन प्राणाहुतीर्जुहोति BaudhDS. ii.7.3; ii.7.9; अद्भिर्वा सायम् (भोजनीयम्) BaudhDS. ii.7.18; ii.10.13; अष्टौ तान्यव्रतघ्नानि आपो मूलं घृतं पयः ... इति BaudhDS. ii.10.60; निदाघेऽपः प्रयच्छेत् VāsiDS. 2.33; VasiSm. 2.38; मद्यभाण्डे स्थिता आपो यदि कश्चिद्द्विजः पिबेत्। पद्मोदुम्बरबिल्वपलाशानामुदकं पीत्वा त्रिरात्रेणैव शुध्यति VāsiDS. 20.21; BaudhDS. ii.1.21; ViṣṇuSm. 51.23; गां चेद्धन्यात् ... त्र्यहमुष्णाः पिबेदापः VāsiDS. 21.21; दश वर्षसहस्राणि ... कृष्ण त्वमपो भक्षयन्पुरा MahāBhā. iii.13.11; प्रथमे दिवसे चैषामापो मूलं फलं तथा। भोजनम् ... तत्रासीत् MahāBhā. xv.61*. (3); अद्भिरेव तु सौमित्रे वत्स्याम्यद्य निशामिमाम् Rāmā. ii.41.8; भरतः ... पीत्वापः परिमृज्य च ... विश्वकर्माणमाह्वयत् Rāmā. ii.85.10; अप एव भक्षयति ... इति गम्यते MahāBh. i.6.24 (*on* i.1.0); वायुभक्षो दिवा तिष्ठेत् रात्रिं चैवाप्सु सूर्यदृक् AtriS. 115; चाण्डालकूपभाण्डेषु यस्त्वपः पिबते द्विजः। प्रायश्चित्तं कथं तेषाम् AṅgiSm. 4; हनूमन् आपस्तावत् ... यदाज्ञापयति महाराजः Abhiṣe. 1.26 (7); PañcRā. 1.29 (7); PratiYau. 1.15 (19); Prati. 2.20 (6); MadhyaVyā. 1.46 (3); 1.47 (4); एके .. जनाः। भुञ्जन्तोऽन्नं तथैवापः पिबन्तो निधनं गताः MārkP. 2.50; हरिर्हरिरिद्भिर्ह्रियते तुरङ्गमैः पिबत्यथापो हरिभिः सहस्रधा VāyuP. i.52.42; अद्भिः पुनश्चैव समुद्धृताभिः। ... मर्त्याः क्षुधं त्वन्नपानैर्जयन्ति BrahmāṇḍP. i.23.40; आपो वापि यथाकालमश्नीयादनुपूर्वशः PāśSū. 120.1; सः ... अप एवाल्पीयसीः पपौ AvantiKa. 153.2; गाः पाययित्वापः ...। ततो नृपः ... पपुर्जलम् BhāgP. x.22.37; स्फुटमिवाम्बुदवारिपिपासिता परमपामुपदंशविधित्सया। ध्वनिभिरुद्धतमध्वगजीवितं विशकुलाश कुलायवतां ततिः Kapphiṇā. 8.34; गामात्मीयां परकीयां वा पिबन्तीम् अपः पयो वा न वारयेत् ManuBh. i.352.24 (*on* 4.59); अभ्रमरः ... नोपापापोऽपि नापपुः RāghPāṇ. (Dha.) 18.43; अपां गाहनपानाभ्यां जडिता इव तोयदाः। हैमानग्निरुचो यस्यां प्राकारानधिशेरते EI. xxii.154.3; पातुमुत्सहतां कोऽपः प्राप्तकालो गुरुस्तव KīcaVa. 3.21; भस्मधारणमकृत्वा नाश्नीयादापोऽन्नमन्यद्वा BhasmJāU. 562.13;